

Прегледни рад

Славиша И. БИШЕВАЦ*

Филозофски факултет, Универзитет у Нишу

Душан М. МАНОЈЛОВИЋ**

Средња школа Звечан

ОСНОВНА ШКОЛА „ЗУПЧАНСКА“

Апстракт: На основу необјављених извора и литературе у раду је обрађена историја једне од старијих школа у Старом Колашину. Ова васпитно-образовна установа почела је са радом још давне 1923. године, па ће у скорој будућности прославити стогодишњицу постојања. Аутори имају за циљ да представе њено функционисање, проблеме с којима се суочавала, наставни кадар и кретање броја ученика од оснивања до 1990. године, када је одлуком Скупштине општине Зубин Поток постала део јединствене установе за основно образовање и васпитање на овој територији под именом Основна школа „Јован Цвијић“. Своју самосталност школа је вратила неколико година касније. Данас постоји и ради као ОШ „Благоје Радић“.

Кључне речи: Косово и Метохија, Стари Колашин, Зупче, школа, образовање, школство.

УВОД

Стари Колашин је део Косова и Метохије који се налази у долини горњег Ибра. Постоје многа тумачења граница ове области, како на основу различитих природних карактеристика (Лутовац 1954: 62–65), тако и на основу историјских чинилаца (Бишевац 2013: 581). Сматра се да Колашину припадају сва села у административним границама општине Зубин Поток, али и нека села изван тих граница која имају природне везе с овим подручјем. Према таквом народном схватању, Колашин почиње од Рибарићке клисуре, где Ибар нагло скреће из североисточног у југоисточни правац, а завршава се с крајњим српским кућама у селу Зупчу, на ушћу Јагњеничке реке у Ибар. У ширем смислу Колашин обухвата сва српска села окружена двема планинама, Мокром Гором и Рогозном (Божовић 1926: 126; Елезовић 2009: 300).

* Докторант, bisevacs@hotmail.com

** Матурант, dusanmanojlovic353@gmail.com

Како је већ поменуто, део Колашина јесте и Зупче, насеље на пространим речним терасама при излазу Ибра из Варашког теснаца. Реч је о старом насељу, што се може закључити на основу бројних материјалних остатака из прошлости.¹ Стари Колашин, као и село Зупче, вековима су били део римске државе, затим средњовековне Србије (Рашке), а касније, све до балканских ратова и ослобођења, део Османског царства. Услед сталних сеоба, посебно оних у XVII и XVIII веку, становништво се исељавало са ових простора, тако да су данашњи становници Зупча највероватније досељеници. О њима немамо много података. У Девичком катастигу се помиње 1763. године, као приложник, извесни Петар Радић. Радића и сада има у Зупчу. Они су дошли из Брда. У селу живе и Касаловићи, са којима су род Вучинићи. Ту је и род Радојевића, који су се раније презивали Цветићи. По причи предака пореклом су из Васојевића, од братства Бабовића. Побегли су плашећи се крвне освете, јер су убили Фатића у Коњусима. Отуда су дошли на земљу вучитрнских ага Шишковића у Зупчу. Ракићи су досељени из Брњака и настанили се у махали Радиће, одакле су исељене неке куће овог рода. Ракићи су пореклом Дробњаци. Као стари род Зупчани помињу и Апостоловиће (3 куће). Род су са Клицановићима у Читлуку одакле су и досељени овде. У селу има Јовановића и Божовића, доселили су се из села Љуште близу Косовске Митровице (Лутовац 1954: 71).

Тачан број становника Зупча, као и многих других колашинских села, пре ослобођења 1912. године није могуће утврдити, док каснији подаци често нису поуздани. Како се ово насеље граничи са Чабром и Коштувом где су живели Арбанаси, његови мештани су свакодневно били изложени притисцима, уценама и нападима, па су многи били принуђени да напуштају своја огњишта. Из Зупча се становништво непрекидно исељавало нарочито после 1880. године, када је било ненасељене земље у Топлици (Ђорђевић 1927: 17).

У таквим околностима водила се борба за чисту егзистенцију, па услова за развој и напредовање није било. Уследио је Први светски рат, окупација аустроугарске солдатеске и нова страдања. Тек након 1918. године можемо говорити о новим моментима и покушајима да једно од највећих колашинских села добије прву васпитно-образовну установу.

Школство у Колашину има дугу традицију јер је почело да се развија још у време Турака, 1891. године, када је била отворена прва школа у оквиру манастирског комплекса Дубоки Поток. Нешто касније школе су добила

1 У Зубачкој Ријеци су очуване зидине неког груписаног насеља. Близу њега је старо српско гробље и рушевине цркве коју су Зупчани обновили 1938. године, али су Албанци у току Другог светског рата однели кров и врата с ње. У близини овог старог насеља био је хан у који су свраћале кириџије, на попречном путу који је водио од Ораховца и Подрима уз Јагњеничку реку за Нови Пазар (Лутовац 1954: 70).

околна села: Јунаци, Брњак, Рујиште, Црепуља, Лучка Река, Вараге и Бање. Школа у Зупчу била је следећа у низу која је наставила да шири писменост и образовање, а значај који је имала за становништво је непроцењив.

ШКОЛА ИЗМЕЂУ ДВА СВЕТСКА РАТА

О почетку рада школе у Зупчу имамо контрадикторне податке. У реконструисаном летопису пише да је основана 1922. године. Међутим, према извештају школског надзорника Младена Радојевића² о раду школа Звечанског округа у току школске 1923/24, ова установа је почела с радом октобра 1923. године, као једна од три школе које су тада отворене у Колашину.³ Ову годину помиње и Вучина Добрић у својој монографији *Просветијелство и школство у Сџаром Колашину* (Добрић 2011: 518), као и Слободан Јакшић у делу *Просветија и школе у Сџаром Колашину* (Јакшић 1996: 145). Јакшић говори да се у летопису школе наводи и 1925. као година почетка рада. Нажалост, тај део летописа није сачуван, па овај податак не можемо потврдити (Јакшић 1996: 145).

ОСНИВАЊЕ ШКОЛЕ

После Првог светског рата број деце у Зупчу и околним селима знатно се повећао, а самим тим и потреба за установом васпитно-образовног типа. Становници Зупча, односно родитељи, покренули су иницијативу за њено отварање. Априла 1922. године упутили су молбу Министарству просвете Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца у којој се, између осталог, наводи да су деца из Зупча путовала у два и по километра удаљено село Вараге или још удаљенији Зубин Поток који је био на три сата пешачења, како би похађала наставу. Родитељи су писали да такав пут нејака деца нису могла свакодневно да прелазе, што је био разлог учесталих изостајања с наставе. Они су наглашавали и чињеницу да се путовало поред реке Ибра, па је безбедност њихове деце била угрожена, због чега су често стрепели да им се нешто не догоди на том путу. Истицали су да ће сами сносити све трошкове изградње школе, да не траже никакву помоћ од општине, а још мање од државе. Ову молбу потписало је тридесет девет Зупчана.⁴

2 Младен Радојевић је пореклом из Зупча.

3 Архив Југославије (АЈ), Министарство просвете (МП), фонд 66, фасцикла 1281, архивска јединица 1838/1923 (у даљем тексту: АЈ, МП, 66-1281-1838-1923), Извештај школског надзорника округа звечанског Младена Радојевића о завршетку школске 1923/1924. године послато Министарству просвете, бр. 902, Београд, 3. јул 1924.

4 У Зупчу је тада било тридесет девет домова, што се наводи у самој молби (АЈ, МП, 66-ај-ар-1922, Молба становника Зупча за изградњу школе Министарству просвете, Косовска Митровица, април 1922).

Одговор на упућену молбу није се чекао дуго. Министар је, дирнут јаком вољом Зупчана за школовање своје деце, послао позитиван одговор и наложио школском надзорнику да по прописима чл. 13 и 64 и тачка 6 Закона о народним школама донесе одлуку о одвајању овога села од дотадашње школске општине „Дубокопоточке“ и образовању нове школске општине с центром у Зупчу. Он је препоручио надзорнику да одмах, чим окружни одбор донесе одлуку о формирању нове школске општине, учини све што треба, поштујући Правила о грађењу школа, да становници овога места у најкраћем року „дођу до школе“.⁵

Одбор је на седници 3. јуна 1922. године у вези с наређењем Министарства просвете, а у складу са законом, донео одлуку да се оснује школска општина с центром у Зупчу, да је чине села Зупче, Кошутово и Чабра и да се школа зове „Зупчанска“.⁶

Након ове одлуке била је формирана комисија која је имала задатак да надгледа изградњу школе.⁷ Иако су све припреме текле по плану, саградити школу за кратко време није било могуће, с обзиром да су становници Зупча, сходно обећању, сами учествовали у њеном грађењу.

Видевши да се радови неће завршити пре зиме, комисија је имала предлог да се у међувремену у закуп узме привремена просторија, кућа Василија Радојевића, и обезбеди учитељ, како би школа почела с радом 1. септембра 1923. године. Школски надзорник Младен Радојевић је прихватио предлог, а затим је писао Министарству захтев крајем јула 1923. године да што пре пошаље одлуку о отварању школе и именује учитеља који би учествовао у уређењу школе и осталим припремама за њено отварање. У међувремену, комисија је извршила проверу привремене зграде⁸

5 АЈ, МП, 66-ај-ар-1922, Министарство просвете КСХС школском надзорнику среза Звечанског, Београд, 22. 4. 1922.

6 Овакву одлуку потписали су председник Школског одбора и Окружни начелник М. Божовић, чланови С. Панић, М. Божовић, Д. Томић, А. Панић и пословођа Р. Мицовић (АЈ, МП 66, ај-ар-1922, Решење Окружног школског одбора округа звечанског да се образује нова школска општина, бр. 24, Косовска Митровица, 3. јун 1922).

7 Комисију су чинили: С. Стевановић, шеф грађевинског сектора, Д. Томић, Ј. Јокић, Т. Базовић и два одборника села Зупча. Комисија је била у обавези да поднесе извештај о згради (АЈ, МП, 66-ај-ар-1923, Окружни школски одбор округа звечанског начелнику округа, бр. 37, Косовска Митровица, 10.7.1922).

8 О њој су забележили следеће: „[...] Зидана је од тврдог материјала. Има једно одељење довољно пространо за учионицу. Испред ове зграде налази се довољан простор за дечије игралиште. У близини постоји добра бунарска вода за пиће, па се ова зграда може употребити за привремену школу док се нова не подигне, а у случају да подизање нове школске зграде буде задоцнело, ова би зграда могла да послужи 5–10 година најмање“ (АЈ, МП, 66-ај-ар-1923, Начелник округа звечанског школском надзорнику округа, Косовска Митровица, 22. јун 1923).

и нови извештај о условима за рад проследила Министарству просвете 15. јула 1923. године. Сагледавши све чињенице, министар Трифуновић је послао одобрење да с радом почне нова школа у срезу Митровачком, округу Звечанском. Он је био сагласан и с тим да се привремено за рад користи зграда коју је предложила поменута комисија, најдуже за период од пет година, инсистирајући да се убрзано ради на изградњи новог школског објекта.⁹

ИМЕ ШКОЛЕ

Основна школа у Зупчу, као и многе друге школе, неколико пута је мењала име. Одлуком министра просвете Краљевине СХС први назив школа је добила по месту где се налазила, Основна народна школа „Зупчанска“. Овај назив школа је носила до 1931. Те године се по закону Краљевине Југославије мењало име установама образовања. Школски одбор у Зупчу је јуна месеца 1931. године предложио да се школа убудуће зове „Свети Сава“. Школски надзорник среза звечанског је предлог Одбора и своје мишљење проследио Министарству просвете у Београду, које је донело одлуку да Основна школа у Зупчу, среза Косовскомитровачког, бановина Зетска, убудуће носи име највећег српског духовника, Светог Саве.¹⁰ Године 1956. школа добија назив „Благоје Радић“, у знак сећања на локалног учитеља који погинуо у народоослободилачкој борби 1943. године. Тај назив школе остао је до данас.

РАД ШКОЛЕ ДО ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

Подаци о раду школе од оснивања до почетка Другог светског рата веома су оскудни. Летопис из тог времена није сачуван, а увидом у архивску грађу се долази само до неких кратких информација. На основу ових трагова можемо само делом реконструисати функционисање школе у Зупчу.

Новоотворена школа рад је започела с једним одељењем и закашњењем од два месеца због проблема око уређивања школског простора. Први учитељ и управник ове школе био је Захарије Степановић. О њему готово да нема података. Не знамо какве је квалификације имао, осим да је пре доласка на место учитеља био официр. У Зупчу се задржао само прве године. Нови учитељ од школске 1924/1925. године био је Миодраг Каличанин.

9 АЈ, МП, 66-ај-ак-1923, Одлука министра просвете М. Трифуновића о оснивању школе, О.Н. бр. 35479, Београд, 13. 8. 1923.

10 АЈ, МП-66-ај-ак-1931, Министарство просвете Краљевине Југославије Персоналном одељењу, О.Н. бр. 71913, Београд, 7. 10.1931.

Међутим, ни о њему нема детаљнијих сазнања. Познато је само то да је овде радио до краја школске 1927/28. године, а након тога је премештен. Следећи учитељ школе „Зупчанске“ од школске 1928/29. године био је Колашинац, Миладин Божовић. Он је радио до краја школске 1934/1935, када га је заменио Милија Цветнић. Разлог одласка није забележен. Овај учитељ је остао у школи до почетка Априлског рата (Јакшић 1996: 145; Добрић 2011: 528). Током Другог светског рата школа није радила из безбедносних разлога. Услед непријатељских напада на Колашин током 1941. и 1944. године школска зграда је била разорена, а целокупна документација и књижевни фонд су уништени.¹¹

Табела 1. Приказ броја ученика од оснивања школе до 1941. године (Јакшић 1996: 146)

Школска година	Број ученика	Школска година	Број ученика
1923/24	–	1932/33	60
1924/25	38	1933/34	51
1925/26	47	1934/35	51
1926/27	48	1935/36	49
1927/28	40	1936/37	55
1928/29	42	1937/38	66
1929/30	50	1938/39	74
1930/31	55	1939/40	101
1931/32	57	1940/41	84

РАД ШКОЛЕ ОД 1945. ДО 1964.

Други светски рат је оставио далекосежне последице на становништво Старог Колашина. Крај се дуго оправљало од демографских и материјалних губитака, па је било потребно време да се створе услови за обнављање рада школа (Бишевац 2016: 109–133). Наставни процес у школи у Зупчу почео је тек с јесени 1945. године. Како је школа била уништена, на почетку се радило у кући Радивоја Ракића. Локалне власти су се, уз помоћ мештана, залагале за изградњу нове школе, која је била завршена тек следеће године. Објекат је имао једну учионицу и стан за учитеља. Школске 1946/1947. године отпочео је рад у новој згради. Ђака је временом било све више, па једна

¹¹ Школа је имала и читаоницу са око 100 књига, а тај број се стално увећавао (Добрић 2011: 529).

учионица није била довољна.¹² Након две године, опет великим залагањем становништва, дограђена је била још једна учионица.

У школи се радило по Наставном плану и програму за основне школе Федеративне Народне Републике Југославије донетом од стране Министарства просвете 1945. године. Настава се по овом програму изводила све до 1947. године када је Министарство просвете Народне Републике Србије донело нови наставни план за све основне школе на њеној територији. Избачена су била два предмета, веронаука и ручни рад. Овај план није био практичан, па је стално било додатних упутстава и измена. На крају је у потпуности замењен новим. Тек је 1. јула 1959. године био донет Општи закон о школству, којим је уведено обавезно основно образовање и уређен рад у васпитно-образовним установама што се сматрало кључем успеха школског система у послератној Југославији (Петровић-Теодосијевић 2016: 88).

Табела 2. Наставни предмети у основним школама од 1945. до 1947. године (Петровић – Теодосијевић 2016:52)

Ред. бр.	ПРЕДМЕТИ	I разред	II разред	III разред	IV разред
1	Српски језик	10	10	7	7
2.	Историја			3	4
3.	Земљопис			2	3
4.	Рачун	6	6	5	5
5.	Природа и привреда			4	4
6.	Ручни рад	1	1	1	1
7.	Писање	1	1	1	1
8.	Певање	1	1	1	1
9.	Телесно вежбање	1	1	1	1
10.	Цртање	1	1	1	1
11.	Веронаука	1	1	1	1
	Укупно:	22	22	27	29

Школа у Зупчу је од оснивања радила као четвороразредна. Услови да прерасте у осморазредну није било. У међувремену је, због потребе да деца наставе школовање, одлуком Савета за просвету СО Зубин Поток, током две школске године 1958/59. и 1959/60, била припојена осмогодишњој школи „Јован Цвијић“ у Зубином Поток. Спроводећи Закон о осмогодишњој школи из 1959. године, исти Савет је 1960. вратио статус самосталности овој школи.

¹² Број ученика у матичној школи током школске 1946/1947. године био је 132, од тога 76 дечака и 56 девојчица (Јакшић 1996: 121).

Табела 3. Број ученика након Другог светског рата
(Добрић 2011: 530–531)

Шк. година	I разред	II разред	III разред	IV разред	Свега
1947/48.	32	57	24	11	124
1948/49.	18	26	54	19	117
1949/50.	19	18	24	53	114
1950/51.	8	14	15	53	90
1951/52.	18	10	13	13	54
1952/53.	15	15	10	10	50
1953/54.	14	17	11	11	53
1954/55.	21	14	15	13	63
1955/56.	28	16	14	13	71
1956/57.	23	20	14	15	72
1957/58.	22	13	14	14	62
1958/59.	17	18	12	16	63
1959/60.	24	21	18	18	81
1960/61.	29	26	21	17	93
1961/62.	17	25	19	21	82
1962/63.	24	18	22	17	81
1963/64.	19	19	23	19	80

РАД ШКОЛЕ ОД 1964. ДО 1990. ГОДИНЕ

Уставом Савезне Федеративне Републике Југославије из 1963. године дошло је до многобројних промена у унутрашњој организацији државе. У складу с тим, била је извршена систематизација васпитно-образовних институција, па је Решењем о формирању матичних основних школа на територији Општине Зубин Поток, које је потписао председник, Рафајло Касаловић,¹³ школа у Зупчу 1964. године прерасла у осмогодишњу. Тако је постала централна школа са истуреним одељењима у Рујишту¹⁴, Чабри¹⁵

13 Архива школе (у даљем тексту: АШ), Решење о формирању матичних основних школа на територији Општине Зубин Поток, Зубин Поток, 29. децембар 1964 године, број 01-2925/64. год.

14 Основна школа у Рујишту отворена је 1914. године на предлог школског надзорника Т. Панића. На почетку је радила у приватној кући, а после Првог светског рата изграђена је нова зграда захваљујући добровољним прилозима становништа Рујишта, Јагњенице и Козарева. Издаваја се од осталих школа у Колашину по томе што је једина, иако с прекидима, радила и током Другог светског рата. Учитељ који је обележио прошлост ове школе јесте Радојко Спасојевић. Радио је у њој више од 40. година. Број ученика се између два светска рата кретао се између 35 и 55. Касније их је било све мање, па је зато и била припојена школи у Зупчу (Јакшић 1996: 132–134).

15 Школа у Чабри је једина у овом крају у којој се настава изводила на албанском језику. Основана је марта 1948. године као четвороразредна школа. Настава се пет година

и Перковцу¹⁶. Јесени исте године уписала је прве ученике у пети разред, а било их је 29 (Јакшић 1996: 147).

Како је прерасла у осмогодишњу школу, поново није било довољно простора за све ученике. Уместо да се радило на томе да се подигне нова зграда нашло се друго, изгледа, не најбоље решење. У селу је постојао задружни дом који нико није користио. Налазио се испод магистрале, нешто даље од старе школе. Дом је на брзину адаптиран. Добијено је седам учионица, зборница, канцеларије за директора и секретара, сала за физичко васпитање и још две помоћне просторије. Касније је било ограђено двориште, па су подигнути терени за одбојку, кошарку, фудбал. Ово и даље није био адекватан простор за наставу. Мештани и ученици нису били одушевљени променом локације и школске зграде, али су овај поступак власти морали да прихвате.¹⁷

Табела 4. Број ученика по разредима у периоду 1964–1971
(Јакшић 1996: 147)

Шк. год.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Свега
1964/65.	16	18	20	23	29	/	/	/	106
1965/66.	19	16	16	20	28	33	/	/	132
1966/67.	31	18	18	25	31	26	32	/	182
1967/68.	26	34	19	20	26	33	38	32	228
1968/69.	12	28	31	23	21	30	32	27	204
1969/70.	24	13	33	34	27	24	31	27	213
1970/71.	28	24	20	33	24	27	24	31	221

Основна школа је након премештања на нову локацију наставила с радом. По мишљењу просветних инспектора, тај објекат је задовољавао већину критеријума за неометано извођење наставе, а проблеми с којима су се сучавали наставници и ученици нису много утицали на квалитет наставе. Са својим истуреним одељењима школа је имала укупно седамнаест одељења у периоду од 1970. до 1980. године. У школи су радила двадесет и три просветна радника, од тога у матичној школи једанаест, Чабри десет и Рујишту

изводила у једном приватном објекту који је био у јако лошем стању. Зграда за школу је подигнута тек 1952. године. Почела с радом с једим одељењем које је бројало 58 ученика. Временом је у школи било све више ђака, па је школске 1967/68. године била уписана прва генерација петака. Тако постепено прерасла у осмогодишњу школу, али је функционисала и даље као одељење Основне школе „Благоје Радић“ (Јакшић 1996: 159).

16 Школа у Перковцу је отворена 1968. године након великог залагања становника Перковца, Доњег и Горњег Стрца и локалних власти. Деца из ових села годинама су похађала наставу у околним школама, а многа нису ни ишла у школу. Осамдесетих година школа је остала без ђака, тако да је престала са радом (Добрић 2011: 544–547).

17 Стара школа је са 50 ари уређеног дворишта, воћњаком и баштом, била предата општини, а тамо је касније био отворен „Мотел“. (Добрић 2011: 530).

и Перковцу по један. Мањих промена је било услед одуствовања наставника због болести или других приватних разлога.¹⁸

Радна дисциплина је била задовољавајућа, што потврђују извештаји Просветне инспекције. Стручни органи школе су редовно одржавали своје седнице на којима су разматрана питања реализације наставног програма, организовања допунске и додатне наставе, а редовно се вршила и анализа успеха на крају полугодишта и школске године.¹⁹ У школи су у току године редовно биле организоване слободне активности ученика. Рад ученика у овој области одвијао се у појединим друштвима и секцијама, а били су ангажовани и у ваннаставним активностима више него икада раније.²⁰

У матичној школи се ни у поменутом раздобљу нису дограђивале нове просторије, али ни у истуреним одељењима. Све школе су биле снабдевене пијаћом водом, а у Зупчу и Чабри вода је била уведена и у школске зграде. Ретко су се куповала наставна средства, па су учитељи и наставници сами морали да се потруде да наставу учине занимљивијом.²¹

Слика 1. Наставно особље ОШ „Благоје Радић“²²

Карактеристично за ову школу је било то што је у предметној настави на српскохрватском језику увек био висок проценат квалификованих наставника, по чему се разликовала од других образовних установа у Колашину. На основу педагошке документације сазнајемо да су углавном сви предмети седамдесетих година били стручно заступљени изузев албанског језика као нематерњег. У настави на албанском језику у Чабри, међутим, квалификациона структура

18 АШ, Извештај за школску 1978/79. годину.

19 АШ, Извештај за школску 1979/80. годину.

20 Исто.

21 АШ, Извештај за школску 1976/77; 1977/78. и 1978/79. годину.

22 Фотографија се чува у Архиви школе.

у вишим разредима није увек била задовољавајућа. Стручно су били заступљени само часови историје и географије, а ретко и часови албанског језика као матерњег. Органи управљања школе су чинили напоре да се путем расписивања конкурса обезбеди одговарајући наставни кадар, али како се на конкурс нису пријављивали стручни наставници, били су принуђени да ова радна места попуне радницима који су дуже били у радном односу на одређено време.²³

Настава у истуреном одељењу у Рујишту се изводила у једној учионици. То је био задовољавајући простор у складу са бројем ученика који се готово сваке године смањивао. Треба напоменути да је ово била старија зграда, на којој су често биле видљиве пукотине, али средства за реновирање школе није било могуће обезбедити, већ су с времена на време вршене мање санације.²⁴

У истуреном одељењу у Чабри настава се изводила на албанском језику, у две смене. Школа је била осморазредна, као и матична. Недостатак школског простора је био толико изражен да је представљао велику сметњу за успешан наставни процес. Наиме, ово одељење користило је школску зграду која је била подигнута још давне 1952. године за потребе четворазредне школе. Прерастањем ове школе у осморазредну, објекат није имао капацитет да прими све ученике. Од постојеће четири учионице, три су по мишљењу тадашњег директора одговарале школским нормативима. Једна учионица и наставничка канцеларија биле су малих димензија да је у њима било готово немогуће сместити ни најосновији школски намештај, како за потребе ученика, тако и за потребе наставника.²⁵

Слика 2. Ученици ОШ „Благоје Радић“²⁶

23 Исто.

24 Исто.

25 АШ, Извештај за школску 1976/77;

26 Приватна архива аутора, Душана Манојловића.

Крајем 1979. године Савет школе је на предлог и иницијативу Месне заједнице, родитеља и становништва, донео је коначну одлуку о изградњи спомен-бисте Благоју Радићу, човеку чије је име школа носила. Затражена је и добијена сагласност од стране општинског СУБНОР-а Косовске Митровице. По добијању сагласности надлежног органа био је формиран одбор за подизање бисте. Одбор, који је био састављен од чланова свих друштвено политичких структура школе, Месне заједнице, из редова Савета родитеља и подружница МК ССРН Чабре. Одбор је покренуо широку акцију на нивоу Месне заједнице за прикупљање добровољног прилога у новцу, а истовремено су били закључени уговори с ауторима из Приштине и Скопља који су урадили бисту.

У акцији која је успешно окончана учествовали су ученици и просветни раници свих ООУР на нивоу Центра за основно образовање и васпитање Зубин Поток. Спомен-биста је откривена 29. јуна 1980. у кругу школе где је одржан велики народни збор, а говоре о Радићу одржали су пријатељи, саборци²⁷ и ученици школе.²⁸

Почетком осамдесетих година број ученика је био у порасту. Школске 1980/1981. године ОШ „Благоје Радић“ у Зупчу са истуреним одељењима је уписала 340 ученика. Од овог броја 140 је похађало наставу на српскохрватском језику и 200 ученика на албанском језику. Настава се углавном одвијала без већих потешкоћа.²⁹ Целокупни васпитно-образовни рад био је програмиран и реализовао се у складу са Законом о основној школи, Јединственим наставним планом и програмом, Статутом, као и одговарајућим прописима

27 Откривању овог дела присуствовали су наставници, ученици, родитељи као и многобројни гости који су били позвани да присуствују овом значајном дану за „Зупчанску школу“. Том приликом говор је одржао истакнути историчар и Радићев саборац из Копаоничког партизанског одреда Бранислав Божовић. Између осталог, он је о Радићу рекао следеће: „У овом свечаном тренутку, када треба открити спомен – бисту човеку чије име носи ова основна школа, поносан што у име његових ратних и школских другова могу да оживим сећања на Благоја Радића, првоборца и комунисте из овог краја. Благоја смо упознали и дружили се с њим у најтежим данима устанка и револуције и осведочили да је то био узоран комунист, добар и омиљен друг, храбар борац и вешт ратник. С тога смо дубоко уверени да генерације, које ће проћи кроз ову школу, могу да се надахњују ликом, животом и делом Благоја Радића“ (АШ, Реферат Бранислава Божовића, 29. VI 1980. године).

28 Част да прочита свој рад приликом откривања бисте припала је и Јасмини Манојловић, ученици ове школе. О Радићу је написала следеће: „Много је у свету, безмерно много, градова и села и људи које је историја мимоишла и оставила у сенци. Једно од тих села које је остало у сенци историје јесте и Зупче. Међутим, у њему су се родили велики револуционари, надахнути напредним идејама и врелом младошћу која се бурно развијала у њиховим жицама. Један од тих револуционара јесте и Благоје Радић, кога је полет младости и необузdana снага која је избијала из његовог тела понела ка новим јутрима. Али та нова јутра окупана слободарским сунцем он није дочекао. Његова физиономија није имала времена да сазри, а његове идеје биле су уташене у расцветалој младости. Зато моја школа носи његово име као успомену на тешке дане када су се рађали велики слободари“ (АШ, Реферат ученице Јасмине Мајноловић), 29. VI 1980).

29 АШ, Извештај за школску 1980/1981.

и ушутствима надлежних органа и институција општине Титова Митровица и Покрајине. Сва васпитно-образовна подручја, активности и задаци школе конкретније су били утврђени Годишњим планом рада школе који су на почетку сваке школске године усвајали самоуправни и стручни органи школе. План је био рађен на основу Одлуке Скупштине СИЗ основног образовања и васпитања. Сваког септембра изнова су дефинисани облици васпитно-образовног рада с ученицима, календар рада, број радних и наставних дана, годишњи број часова по наставним предметима и разредима, слободне активности и друштвено користан рад, програми и планови стручних и самоуправних органа као и друштвено политичких и ученичких организација и заједница.³⁰

На основу извештаја директора и просветних саветника сазнајемо да је стручност у школи и даље била на високом нивоу.³¹ У разредној настави тај проценат је често био максималан,³² док је у предметној настави понекад био мањи због одласка наставника у пензију или преласка у другу школу.³³

Поред свих напора да се прошири школски објекат до реализације тог плана није дошло ни до краја осамдесетих годинама, односно периода који обрађујемо. У извештајима се често истиче да су зграде у Зупчу, али и истуреним одељењима видно оштећене, да током кишних дана прокишњавају, да су неке од њих ненаменски направљене тако да су изискивале велика материјална средства да би се довеле у исправно стање. Управа школе због недостатка новца није била у стању да ова питања реши. Колико су могућности дозвољавале вршене су само најнеопходније поправке оштећених делова зидова малтерисањем и гипсирањем. Учионице су увек биле очишћене и окречене. Из истих разлога учионички и канцеларијски намештај годинама није било могуће заменити, већ су и на њему вршене одговарајуће поправке.³⁴ Како се школа налазила у близини Ибра, локалне власти су једино помогле да се обнови оштећена ограда школског дворишта у матичној школи.³⁵

30 АШ, Извештај за школску 1982/83, 1; Извештај за школску 1985/86.

31 АШ, Извештај за школску 1980/1981.

32 АШ, Извештај за школску 1985/86; АШ, Извештај за школску 1987/88.

33 На почетку школске 1986/87. дошло је до промене у погледу наставног особља јер су у друге школе прешла три наставника. Били су то наставници српскохрватског и албанског језика и учитељ истуреног одељења у Рујишту. Стручни и самоуправни органи школе су овај проблем, уз помоћ и разумевање и наставника који су напустили школу, успели да донекле ублаже јер је наставник матерњег језика одржавао наставу све до окончања конкурса пошто је у другој школи радио у поподневној смени, а у Рујишту су учитељи из матичне школе низменично одржавали наставу, те је школа само две наставне недеље била без учитеља. Али, и ове наставне дане учитељ је одрадио нерадним суботама у току првог полугодишта. Тако су од септембра месеца до окончања конкурса, остали незаступљени само часови нематерњег језика (АШ, Извештај за школску 1986/87).

34 АШ, Извештај за школску 1987/88.

35 Школа је често имала проблем с водом. У извештају смо нашли податак да су током школске 1987/88. године били уложени напори да се санира стање на водоводу за школу, али проблеми водоснабдевања нису ни тада били решени (Исто).

Табела 5. Број ученика у матичној школи и истуреним одељењима у Рујишту и Перковцу (АШ, Извештаји за школску 1976/77, 1977/78, 1978/79, 1979/80, 1980/81, 1981/82, 1982/83, 1983/84, 1984/85)

Шк. година	I разред	II разред	III разред	IV разред	V разред	VI разред	VII разред	VIII разред	Свега
1976/77.	16	14	15	23	16	16	19	23	163
1977/78.	21	16	17	14	19	14	16	19	149
1978/79.	17	21	13	15	14	18	13	17	137
1979/80.	19	14	14	13	15	14	18	13	123
1980/81.	20	19	14	14	15	14	18	13	127
1981/82.	25	20	19	14	15	15	14	18	140
1982/83.	17	25	20	19	14	15	15	14	139
1983/84.	18	12	23	21	19	14	15	14	136
1984/85.	18	21	17	25	20	19	14	15	149

У периоду од 1985. до 1990. године, просветна инспекција из Косовске Митровице често је обилазила школе у Зубином Потоку, посећивала часове и пратила рад наставника и директора. Те контроле су нарочито биле појачане након обнављања општине 1987. године. У њиховим извештајима је записано да је школа у Зупчу функционисала без већих потешкоћа и да су услови за рад солидни. Наставно особље је углавном било стручно заступљено као и раније. Њихов рад је константно оцењиван највишим оценама, што најбоље указује на то да су улагали максималан труд у реализацији часова. Успеси ученика, такође су били евидентирани. Они су на општинским и покрајинским такмичењима остваривали завидне резултате.

Како је време пролазило, миграције становиштва Колашина у централну Србију или оближње градове Косова и Метохије биле су све израженије. Тако се смањивао и број ученика, што је постајао горући проблем ове, али и других школа у Старом Колашину. Тај процес, изгледа, током деведесетих година ХХ није било могуће зауставити.

УЧИТЕЉИ И НАСТАВНИЦИ

Најбитнији фактор школског система свакако су просветни радници. Од њиховог образовања, оспособљености за рад с децом, педагошке праксе, пожртвованости и других карактеристика највише зависи успех који ученици постигну током образовања. Међу учитељима и наставницима школе у Зупчу увек је било савесних радника, оних који су улагали много труда да описмене своје ђаке и науче их другим вредностима.

Слика 3. Колектив ОШ „Благоје Радић“³⁶

Списак радника који су службовали у матичној школи и истуреним одељењима у Рујишту и Перковцу до 1990. године:

- Захарије Степановић³⁷
- Миодраг Каличанин³⁸
- Миладин Божовић³⁹
- Милија Цветнић⁴⁰
- Радојица Јакшић⁴¹
- Добросав Вучинић⁴²

36 Приватна архива аутора, Душана Манојловића.

37 Био је први учитељ „Зуйчанске школе“. У Зуйчу је провео само прву годину рада. Његово залагање за изградњу и отварање школе у Зуйчу, уз свесрдну помоћ Младена Радојевића, школског надзорника среза Звечанског рођеног у Зуйчу, било је од великог значаја. То се види из свих докумената, везаних за градњу и отварање школе (Јакшић 1996: 145; Добрић 2011: 528).

38 Био је Степановићев наследник. Ни о овом учитељу немамо много података. У школи је остао до краја школске 1928/1929. године. Тада је премештен, а на његово место је послат Миладин Божовић (Добрић 2011: 528).

39 Рођен је у Придворици 1905. године. Учитељску школу школу завршио је у Јагодини. Прво место службовања било је у селу Бувце (Лебане), а затим у Зуйчу. Први је тада отворио и одељење на српском језику у селу Чабра. Из Зуйча је прешао у Зубин Поток где је службовао до 1941. године (Јакшић 1996: 209).

40 Учитељ из Варага. Основну школу завршио је у родном месту, малу матуру у Косовској Митровици 1928. године, а учитељску школу 1933. године у Скопљу. За учитеља је постављен први пут октобра 1934. године у основној школи у Миљковцу (Црна Гора). Касније је радио у просветном одељењу банске управе на Цетињу. Крајем 1935. године био је премештен у основну школу у Зуйчу. После првог паљења колашинских села 1941. године, избегао је у топлички крај, а потом се 1942. године вратио у Ибарску долину (Јакшић 1996: 213–215).

41 Учитељ из Доњег Јасеновика (Добрић 2011: 532).

42 Учитељ из Вељег Брега (Исто).

- Светозар Кенић⁴³
- Драгомир Божовић⁴⁴
- Невенка Цветнић⁴⁵
- Боривоје Станковић⁴⁶
- Божидар Божовић⁴⁷
- Предраг Ивановић⁴⁸
- Рада Вујовић⁴⁹
- Божидар Секулић⁵⁰
- Првослав Даниловић⁵¹
- Милица Базовић
- Станица Јакшић⁵²
- Развигор Јакшић⁵³
- Јордан Крстић⁵⁴
- Владимир Обрадовић⁵⁵
- Милодарка Поповић⁵⁶
- Милица Миленковић⁵⁷
- Биљана Петронијевић⁵⁸
- Стојка Ракић⁵⁹

43 Учитељ из Гњилана (Исто).

44 Учитељ из Доброшевине (Исто).

45 Учитељица из Варага. Колико је остала у школи није забележено (АШ, Књига за-
послених).

46 Учитељ из Ђуприје. Нисмо успели да сазнамо колико је радио у школи (Исто).

47 О њему немамо поузданих информација. Био је учитељ (Исто).

48 Учитељ из Косовске Митровице (Исто).

49 Учитељица из Косовске Митровице (В. Добрић, *Просветијелска и школство у Сша-
ром Колашину*, 532).

50 Учитељ из Доњег Крњина – Лепосавића (Исто).

51 Учитељ из Косовске Митровице (Исто).

52 Учитељица из Доњег Јасеновика (Исто).

53 Наставник историје из Доњег Јасеновика (Исто).

54 Учитељ из Пирота (Исто).

55 Учитељ из Читлука и дугогодишњи управник школе. Са радом је почео 1. октобра
1961. године (АШ, Књига радника).

56 Радила је као учитељица. О трајању радног ангажовања нема информација. Помиње
се у документима као учитељица са сталним ангажовањем седамдесетих и осамдесетих
година (Исто).

57 Учитељица из Новог Пазара (Исто).

58 Учитељица из Варага. У Зупче је дошла из школе у Црепуљи 1. октобра 1964. године
(Исто).

59 Учитељица из Зупча. Била је ученик Митровачке гимназије. Затим је уписала Вишу
учитељску школу у Приштини коју је успешно завршила. Школа у Зупчу је била њена
прва, али нажалост и последња школа у којој је радила од 15. септембра 1961. до
15. јуна 1966. године. Млади живот једне од првих учитељица из овог колашинског
села био је прекинут 15. јуна 1966. године када је страдала заједно са оцем у својој
кући у Зупчу од удара грома. С. Јакшић у делу *Просвета и школе у Сшаром Колашину*

- Пантелија Манојловић⁶⁰
- Љиљана Манојловић⁶¹
- Нада Мијатовић⁶²
- Гордана Бисенић⁶³
- Мирко Миленковић⁶⁴
- Велибор Милентијевић⁶⁵
- Милодарка Миленковић⁶⁶
- Станимир Јакшић⁶⁷
- Трифун Радојевић⁶⁸
- Орловић Вукадин⁶⁹
- Миодраг Цветковић⁷⁰
- Милица Миленковић⁷¹

погрешно наводи име Стајко Ракић. Учитељ под тим именом није забележен у школској документацији. Реч је о поменутој учитељици (Подаци о Стојки Ракић добијени од рођака).

- 60 Наставник хемије и биологије из Прелеза. Рад у Зупчу почео је 1. септембра 1965. године. Пре тога је радио у основној школи у Јошаничкој Бањи (АШ, Књига радника).
- 61 Учитељица из Смедеревске Паланке. Супруга Манојловић Пантелије са којим је дошла у Зупче из школе у Јошаничкој Бањи. У овој школи је завршила радни век пензионисањем 2003. године (Исто).
- 62 Забележено је само да је била учитељица, других података о њој нема (Исто).
- 63 Наставница из Смедеревска Паланке. С радом је почела септембра 1965. године. У школи је остала највероватније само годину дана с обзиром да је била уговорски радник. У школској документацији се не помиње током следеће наставне године (Исто).
- 64 Наставник српског језика из Јагњенице. Дошао је из школе у Рујишту 1. јануара 1965. Неко време радио је у ОШ „Јован Цвијић“ у Зубином Потоку, али се враћа у Зупче. Пензионисан је 2003. године (Исто).
- 65 Пореклом је из Јагњенице. Предавао је математику. У школи у Зупчу је радио до 1. октобра 1966. године (Исто).
- 66 Учитељица из Златара (Нови Пазар). У ову школу дошла је 1. октобра 1966. године. Није забележено до кад је радила, само да је прешла у у Основну школу „Азис Сулејмани“ у Косовској Митровици (Исто).
- 67 Пореклом је из Јасеновика (Зубин Поток). Обављао је послове секретара, а у документацији школе пише да је кратко радио и као учитељ, вероватно као замена услед одсуства стручног кадра. Почео је да ради 1. новембра 1966. године. Касније је прешао у Центар за основно образовање и васпитање у Зубином Потоку (Исто).
- 68 Родом из Зупча. У питању је била уговорена настава. Радио је од 18. септембра 1967. до 10. јула 1972. године. Тада је прешао у другу радну организацију (Исто).
- 69 Учитељ из Стрмца. Рад је започео 10. октобра 1968. године, али убрзо одлази у ЈНА одакле се враћа 11. јануара 1970. година и наставља са радом до 31. децембра 1990. године када прелази у Основну школу „Јован Цвијић“ у Зубином Потоку где ће радити до пензионисања 2010. године (Исто).
- 70 Почео с радом 31. 3. 1969. У овој школи је пензионисан (Исто).
- 71 Радила је као учитељица кратко време, од 1. октобра 1968. до 11. маја 1970. године (Исто).

- Димитрије Ђусић⁷²
- Живојин Миљковић⁷³
- Милета Миловановић⁷⁴
- Миломир Башчаревић⁷⁵
- Градимир Јакшић⁷⁶
- Драган Бишевац⁷⁷
- Миланка Башчаревић⁷⁸
- Симо Јакшић⁷⁹
- Милка Ђорђевић⁸⁰
- Бојана Орловић⁸¹
- Миљојка Обрадовић⁸²
- Драгољуб Милентијевић⁸³
- Слободан Танић⁸⁴

- 72 Наставник историје из Загуља (Зубин Поток). На месту наставника историје рад је започео 1. априла 1969. године. Прави паузу због одслужења војног рока. Напустио је школу и одселио се у Крагујевац 1. октобра 1988. године (Исто).
- 73 Учитељ из Србице. Радио је од 27. јануара 1972. до 31. августа 1986. године. Отишао је у Клину (Исто).
- 74 Наставник из Варага. Пре доласка у Зупче радио је у Техничкој школи у Косовској Митровици. Пензионисан је 1983. године (Исто).
- 75 Учитељ из Угљара. У Зупче је дошао из школе у Зубином Потоку, али у архиви школе није забележен датум. Овде је завршио радни век и пензионисан је 29. августа 2003. године (Исто).
- 76 Наставник српског језика из Јасеновика. Рад је започео 1. септембра 1969. године, али после месец дана одлази у ЈНА. Након повратка из војске је прешао у ОШ „Јован Цвијић“ (Исто).
- 77 Учитељ из Крлигата. Кратко време је провео у овој школи од 4. октобра 1969. до 18. јануара 1970. године (Исто).
- 78 Учитељица из Угљара. Предавала је историју и географију као уговорски радник од 9. децембра 1969. до 1. фебруара 1971. године. О њеном евентуално новом ангажовању нема података (Исто).
- 79 Учитељ из Доњег Јасеновика. Уговорена настава. У Зупче је дошао из школе у Подграђу 6. јануара 1970. године. Радио је до 8. априла 1970. године када је пензионисан (Исто).
- 80 Учитељица из Читлука. Завршила је Учитељску школу у Призрену. Свој радни век је започела 1. септембра 1970. године у иступеном одељењу у Перковцу. Касније је радила у матичној школи до пензионисања 2010. године (Исто).
- 81 Учитељица из Стрмца. Радила је кратко, од 24. новембра 1971. до 8. марта 1972. Уговорена настава (Исто).
- 82 Учитељица из Читлука. Радила је кратко као учитељица од 24. новембра 1971. до 8. марта 1972. Ова учитељица је у школи у Зупчу радила и школске 1987/88. године, а касније је прешла у ОШ „Јован Цвијић“ (Исто).
- 83 Наставник математике из Јагњенице. Дошао је из школе ОШ „Бранко Радичевић“ из Косовске Митровице 1. септембра 1971. године. Свој радни век провео је у овој школи. Дуго је обављао функцију директора. На том месту га је школске 2003/2004. заменила Драгица Ђуровић, професор географије (Исто).
- 84 Пореклом је из Свињара. Почео је с радом 14. септембра 1972. године. Прешао је у Гимназију у Косовској Митровици. Предавао је ОТО и физику (Исто).

- Предраг Милутиновић⁸⁵
- Зорица Аџић⁸⁶
- Радоица Мијачић⁸⁷
- Гордана Трајовић⁸⁸
- Радојица Влашковић⁸⁹
- Никола Пачариз⁹⁰
- Душан Јовановић⁹¹
- Драгана Томашевић⁹²
- Миодраг Божовић⁹³
- Бисерка Влашковић⁹⁴
- Љубинка Божовић⁹⁵
- Милунка Илинчић⁹⁶
- Петар Радосављевић⁹⁷
- Миодраг Башчаревић⁹⁸

-
- 85 Наставник техничког образовања из Брњака. У школу је дошао 7. новембра 1973. године. Радио је све до 21. августа 2007. године када је прешао у ОШ „Јован Цвијић“ (Исто).
- 86 Наставница српског језика из Косовске Митровице. Почела је с радом 9. октобра 1975. године. Касније је прешла у Косовску Митровицу у ОШ „Азис Сулејмани“ (Исто).
- 87 Наставник физичког васпитања из Калудре (Зубин Поток). У ову школу је дошао 1. септембра 1975. године и радио је до пензионисања 2014. године (Исто).
- 88 О њој у школској документацији нема много података. Наводи се као наставница која је држала наставу из општег техничког образовања, физике и физичког васпитања током школске 1974/75 (Исто).
- 89 Наставник физике из Лучке Реке. Радио је у ОШ „Јован Цвијић“. У Зупчу је допуњавао недељну норму часова. У педагошкој документацији се помиње само током школске 1976/77. године (Исто).
- 90 Наставник српског језика из Косовске Митровице. Радио је од 13. децембра 1982. године до 4. јуна 1983. године. Тада је отишао на одслужење војног рока. Рад наставља 1. септембра 1984. године. Отишао је у Косовску Митровицу 31. августа 1986. године и рад наставио у Техничкој школи (Исто).
- 91 Предавао је математику у периоду од 1978. до 1994. године (Исто).
- 92 Наставница српског језика из Косовске Митровице. Радила је само једну школску годину од 21. септембра 1983. до 31. августа 1984. године (Исто).
- 93 Наставник музичке културе. У овој школи провео је више од 30 година. Почео је с радом 1975. године, а радио је до школске 2012/2013. године (Исто).
- 94 Предавала је руски језик од 22.9. 1983. до 31.8.1985. године. Након тога се помиње као радник школе почетком 1990. године. Ово је била уговорена настава (Исто).
- 95 Радила је као учитељица на замени од 22.9. 1983. до 30.4. 1984. године (Исто).
- 96 Учитељица из Јагњенице. Радила је на замени од 17. септембра 1984. до 12. априла 1985. године као учитељица, а од 1. октобра 1986. до 31. августа 1987. године као наставник српског језика (Исто).
- 97 Професор руског језика из Зупча. Радио је као наставник руског језика у овој школи од 2. септембра 1985. до 30. септембра 1987. године. Тада прелази у ОШ „Јован Цвијић“ (Исто).
- 98 Учитељ из Косовске Митровице. Рођен 5. фебруара 1951. године. Радио је као учитељ од 1. октобра 1986. године. Радни однос је престао услед смрти, али није забележен датум (Исто).

- Недељка Башчаревић⁹⁹
- Рмуш Вучеља¹⁰⁰
- Надица Вучинић¹⁰¹
- Драгана Влашковић¹⁰²
- Весна Ђурић¹⁰³
- Љубиша Пантовић¹⁰⁴
- Нада Божовић¹⁰⁵
- Велика Јовановић¹⁰⁶
- Велимирка Божовић¹⁰⁷
- Ахмедин Јусуфи¹⁰⁸
- Енвер Мустафа¹⁰⁹
- Мерима Хасани¹¹⁰
- Фатима Курти¹¹¹
- Саније Воца¹¹²

-
- 99 Наставник руског језика из Угљара. Радила је само једну школску године, од 1. октобра 1987. до 31. августа 1988. године (Исто).
- 100 Професор српског језика из Шекулара (Иванград). У Зупче је дошао 7. септембра 1987. године и радио нешто више од годину дана, до 24. октобра 1988. када прелази у СШ „Григорије Божовић“ (Исто).
- 101 Пореклом је из Зупча. Радни однос је засновала 1. септембра 1987. године. Радила је до 28. фебруара 1990. године када се удала и отишла у Војводину (Исто).
- 102 Рођена је у Зубином Потоку. Радник по уговору. Предавала је историју од 17. октобра 1988. године, највероватније до краја школске године (Исто).
- 103 Професор српског језика из Црепуље (Зубин Поток). Дошла је из ОШ „Петар Кочић“ 1. децембра 1988. и предавала до краја школске године, 31. августа 1989. године. Прешла је у основну школу у Зубином Потоку (Исто).
- 104 Професор историје из Звечана. Радио је у школи од 1. септембра 1989. до 1992. године (Исто).
- 105 Професор руског језика из Зубиног Потока. У овој школи допуњавала недељну норму (Исто).
- 106 Наставница физике и хемије из Зупча. Била је радник ОШ „9. мај“ у Лучкој Реци. Овде је допуњавала норму (АШ, Извештај за школску 1985/86. годину).
- 107 Наставник руског језика. Радила је у Економској школи у Косовској Митровици. Била је ангажована током школске 1988/89. године, након интервенције директора и секретара за друштвене делатности СО Зубин Поток јер се и на поновљени конкурс нико није пријавио да изводи наставу из предмета руски језик (АШ, Записник са седнице одржане 29. 9. 1988. године).
- 108 Решење о сталном радном односу добио је школске 1984/85. године јер је био један од ретких стручно заступљених наставника који је предавао албански језик. Међутим, радни однос је прекинут већ 1. октобра 1985. године након дисциплинског поступка који је био покренут против овог наставника јер је ударио ученика (АШ, Записници са седнице Савета школе од 29. 6. 1984. и 1. 10. 1985. године).
- 109 Наставник албанског језика који је заменио Јусуфија. Била је ово уговорена настава (АШ, Записник са седнице Савета школе од 22. 2. 1985).
- 110 Уговорена настава, предавала је албански језик. Нема информација о радном ангажовању (АШ, Књига радника).
- 111 Предавала је албански језик, немамо податке о томе колико је радила у школи (Исто).
- 112 Уговорена настава за часове албанског језика у матичној школи. У документацији је забележено да је била учитељица (Исто).

ЗАКЉУЧАК

Основна школа у Зупчу има богату прошлост и једна је од најзначајнијих васпитно-образовних установа у Старом Колашину. Отворена је иницијативом и великим залагањем становника, односно, родитеља који су желели да им се деца описмене. Почела је с радом 1923. године у приватној кући, у тешким условима, да би касније, изградњом нове зграде, прерасла у школу модерног типа какве су тада постојале у Краљевини СХС/Југославији. Самостално је функционисала до 1990. године, када је одлуком Општине Зубин Поток била припојена Основној школи „Јован Цвијић“. Аутономију је вратила после 1999. године.

Током рада мењала је више пута име. Први назив био је „Основна народна школа Зупчанска“, да би 1931. године добила име првог српског архиепископа. У време Савезне Федеративне Републике Југославије, на инсистирање локалних и окружних власти, још једном јој је промењено име. У знак сећања на локалног учитеља, учесника народноослободилачке борбе који је страдао 1943. године у борбама на Сутјесци, школа је названа „Благоје Радић“. То име се одржало до данас.

У време Другог светског рата школа није радила, а зграда је била у потпуности разорена. Поново је трудом мештана обновљена, па се настава у њој почела изводити јесени 1946. године.

Како се број ученика у школи константно повећавао, ова четворогодишња школа је одлуком Општине Зубин Поток 1964. године прерасла у осмогодишњу с истуреним одељењима у Чабри, Рујишту и Перковцу. Због недовољног простора за све ученике у матичној школи, на брзину је био опремљен велики задружни дом, па је школи, упркос противљењу родитеља, промењена локација.

Као и многе друге, и ова се васпитно-образовна установа, суочавала с проблемима који су саставни део наставног процеса. Због недостатка материјалних средстава нису се дограђивале нове просторије, а понекад нису могле да се уређују ни већ постојеће. Вршена је само мања санација тамо где је било неопходно. Иако су се управници трудили да уз помоћ власти обезбеде услове за рад ипак се често осећала потреба за заменом намештаја и новим наставним средствима.

Без обзира на све проблеме, у школи је увек радио висококвалификован наставни кадар који је добијао високе оцене приликом посета часова просветне инспекције. Учитељи и наставници су се трудили на све начине да ђаци савладају предвиђено градиво и да положи разред. Многи су савесним радом стекли углед и поверење становништва и родитеља. Било је и оних на чији су рачун биле упућене критике, али је тај број занемарљив.

Кроз основну школу у Зупчу прошло је много генерација ученика носећи најлепше успомене из ђачких дана. Овде су стекли основе образовања

које је било драгоцену у даљем школовању. Школа је успела да опстане упркос свим проблемима и недаћама с којима се суочавала. Постоји и данас као симбол просвете и културе једног од највећих колашинских села.

НЕОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Архив Југославије – Београд

Фонд: Министарство просвете

Архива Основне школе „Благоје Радић“ Зуйче (Зубин Поток)

Приватна архива Д. Манојловића – фотодокументи (Зуйче)

ЛИТЕРАТУРА

- Бишевац 2013: С. Бишевац, „Стари Колашин – бранилац српства на Косову и Метохији“, у: *Културно наслеђе Косова и Метохије. Историјске њековине Србије на Косову и Метохији и изазови будућности*, књ. 1, Београд: Косовска Митровица: Канцеларија за КиМ: Универзитет у Приштини.
- Бишевац 2016: С. Бишевац, „Страдање становништва Старог Колашина у Другом светском рату“, у: *Косово и Метохија у Другом светском рату – седам деценија касније*. Косовска Митровица: Филозофски факултет, 109–133.
- Божовић 1926: Г. Божовић. *Приповеке*. Београд: С. Б. Цвијановић.
- Добрић 2011: В. Добрић. *Просветни живот и школство у Старом Колашину*. Зубин Поток: Стари Колашин.
- Ђорђевић 1927: Т. Р. Ђорђевић. „Становништво у Србији после сеобе 1690. године“, у: *Годишњица Николе Чуића*, књ. XXXVI, Београд: Државна штампарија КСХС.
- Елезовић 1932: Г. Елезовић. *Речник косовско-метохијској дијалекта*, св. I, Београд: Планета.
- Јакшић 1996: С. Јакшић. *Просвета и школе у Старом Колашину*. З. Поток: Београд: Стари Колашин.
- Луговац 1993: М. Луговац. *Ибарски Колашин: антропогеографска испитивања*. Београд: САНУ.
- Петровић-Теодосијевић 2016: С. Петровић-Теодосијевић. *Социјализам у школској клици. Реформа основношколској система у Србији 1944–1959*. Докторски рад. Београд: Филозофски факултет.

Slaviša I. BIŠEVAC

Dušan M. MANOJLOVIĆ

PRIMARY SCHOOL IN ZUPČE

SUMMARY

Primary school in Zupče is considered to be one of the oldest schools in Stari Kolašin. It started working in 1923, and it will celebrate the centenary of existence in the near future. Since its very foundation until school year of 1964/1965, it was a four-grade primary school, and since September 1964, following the decision of the Zubin Potok Municipal Assembly, it received the status of an eight-grade school. Then the first students of the fifth grade enrolled in it. Having been transformed into an eight-year-grade school, it became the head school, to which Rujište, Čabra and Perkovac as the school's prominent departments were assigned. As the number of students increased with the time, the old building became too crowded for all the students, so the municipality took care to provide a new one in a relatively short time. There was a building of a cooperative home in the village that nobody used. That is why it was quickly adapted for the school, and seven spacious classrooms, teachers' chambers, offices for director and secretary, physical education room and two auxiliary rooms were obtained. A fenced yard and raised courts for volleyball, basketball and football were set up around the school a bit later. At its foundation the school was named "Primary School Zupčanska", at the time of the Kingdom of Yugoslavia, it was called by the Serbian saint of St. Sava, and in 1968 the name was changed to the Elementary School "Blagoje Radić". The number of students ranged from 60, at the time of the foundation, to 240 who attended the school in the 1970s. The school, of course, was also facing the problems that are an integral part of the educational process. The lack of school furniture and teaching materials are just some of them. However, all these difficulties were solved with the help of the local administration, the Ministry and the teachers and other teaching personnel who have been working here. By attending Zupčanska primary school, many generations of students have been cherishing the most beautiful memories from school days. The school has managed to survive both during wars and the greatest sufferings. It still exists today as a symbol of education and culture of this region.

Key words: Kosovo and Metohia, Old Kolašin, Zupče, school, education, teaching process.